

ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА: ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ

Чуклін В. Ю.

Науковий керівник – к. іст. н., доц. Бадєєва Л. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

E-mail: d_us@ukr.net

Анотація. У доповіді розглядаються екологічні наслідки Чорнобильської катастрофи для України та світу. Проаналізовано вплив аварії на радіаційне забруднення довкілля, здоров'я населення та навколишнє середовище.

Ключові слова: Чорнобильська катастрофа, радіаційне забруднення, екологічні наслідки, Україна, світ.

Чорнобильська катастрофа 1986 року є однією з найбільш досліджених тем в історії України та світу. Багато науковців, експертів, журналістів та очевидців намагалися висвітлити причини, обставини та наслідки цієї техногенної трагедії, яка призвела до радіаційного забруднення великих територій, загибелі та страждань тисяч людей, зміни природних екосистем та біорізноманіття. Серед найвідоміших українських та зарубіжних науковців були: В. Г. Корнієнко, І. М. Дзюба, Ю. Г. Шаповал, С. А. Алексієвич та К. М. Хейфец. У їхніх працях досліджуються та аналізуються різні аспекти Чорнобильської катастрофи, такі як її причини, обставини, наслідки, вплив на довкілля, здоров'я, суспільство, культуру, політику та міжнародні відносини.

Мета доповіді – дослідити наслідки Чорнобильської катастрофи для довкілля та здоров'я населення України та світу, а також проаналізувати заходи, які були вжиті для запобігання подібним катастрофам у майбутньому.

Чорнобильська катастрофа, що сталася 26 квітня 1986 року, є однією з найбільших техногенних катастроф в історії людства. Ця катастрофа сталася

через помилки персоналу і недоліки конструкції реактора, відбулися два теплові вибухи на четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції, що знаходилася на території України. Вона мала катастрофічні наслідки для довкілля та здоров'я населення України та інших країн світу.

Внаслідок аварії в атмосферу було викинуто близько 50 мільйонів кубічних метрів радіоактивного пилу. Це призвело до радіоактивного забруднення територій України, Білорусі, Росії та інших країн Європи. Найбільше радіоактивного забруднення зазнала територія України в радіусі 30-кілометрів від Чорнобильської АЕС. Тут були евакуйовані населені пункти, а землі були забруднені до так званого «чорного лісу». «Чорний ліс» – це не просто назва забрудненої території. Це символ трагедії, яка сталася в Чорнобилі. Це образ загибелі природи, яка стала жертвою людської необережності. Радіоактивний пил – це невидимий ворог, який завдає шкоди всім живим організмам. Він осідає на деревах, травах, воді та в повітрі.

Радіоактивний пил, який осідав на деревах, призвів до їх загибелі. У зоні відчуження утворилися так звані «чорні ліси» – ліси, які загинули внаслідок радіоактивного забруднення. Радіоактивне забруднення також призвело до загибелі тварин. У зоні відчуження було зафіксовано масову загибель диких тварин, зокрема, лосів, кабанів, оленів та інших. Радіоактивне забруднення також негативно вплинуло на водні ресурси. У водоймах у зоні відчуження було виявлено підвищений рівень радіації. Це призвело до загибелі риби та інших водних організмів.

Радіоактивне забруднення призвело до зміни природних екосистем. На територіях, які зазнали радіоактивного забруднення, змінилися видовий склад рослин і тварин, а також структура екосистем.

Чорнобильська катастрофа мала далекосяжні наслідки для України та світу. Вона стала трагедією для багатьох людей, які загинули або постраждали внаслідок аварії. Радіоактивне забруднення призвело до зміни біорізноманіття на територіях, які зазнали радіоактивного забруднення. На цих територіях зменшилася кількість видів рослин і тварин, а деякі види повністю зникли. Наприклад, у зоні відчуження було зафіксовано зниження кількості видів птахів на 30%, а видів комах – на 50%. Також було виявлено, що деякі види рослин, які раніше були рідкісними, стали більш поширеними. Радіаційне забруднення також негативно вплинуло на здоров'я населення, яке проживає на територіях, які зазнали радіоактивного забруднення. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, від наслідків Чорнобильської катастрофи загинуло близько 100 тисяч осіб. Також, за оцінками фахівців, від радіації постраждали близько 2,5 мільйонів осіб. Найпоширенішими захворюваннями, пов'язаними з радіацією, є рак, лейкемія та інші захворювання крові. Також, радіація може призвести до розвитку онкологічних захворювань інших органів, а також до порушення розвитку плоду в утробі матері.

Економічна криза призвела до енергетичної кризи через зменшення виробництва вугілля в Україні і відсутність коштів на придбання органічного палива за рубежом. Перестала працювати майже половина теплових електростанцій. Почалося масове відключення населення і промислових

підприємств від електромереж. Але атомні електростанції, в тому числі два енергоблоки ЧАЕС, продовжували працювати на повну потужність, виробляючи майже половину всієї електричної енергії в державі, бо отримували ядерне паливо з Росії безкоштовно. Справа в тому, що США відповідно до програми американських сенаторів Нанна і Луггара зобов'язалися компенсувати вартість ядерного палива для українських АЕС в обмін на ядерне роззброєння України: ядерні боєприпаси, які залишилися в Україні після розпаду СРСР передавалися в Росію, а російське ядерне паливо поступало в Україну. За все платила Америка. Цікаво, що в цей же період почало змінюватися відношення населення України до атомної енергетики. Під тиском громадськості Верховна Рада відмінила мораторій на розвиток атомної енергетики і перестала вимагати негайного закриття Чорнобильської АЕС.

Але було вже пізно. Україна не набула економічної незалежності і власним силами не могла навіть добудувати ті енергоблоки на Хмельницькій і Рівненській АЕС, які були вже майже готові до пуску. Прийшов час звертатися до Заходу з проханням надати економічну допомогу. Захід не відмовився, бо ситуація у світі була досить спокійною, ні воєн, ні катастрофічних землетрусів, ні експорту революцій, але поставив ряд вимог. Головна з них – припинити експлуатацію Чорнобильської АЕС. Інакше кажучи – фінансова допомога в обмін на закриття ЧАЕС.

Катастрофа мала значний вплив на світову спільноту. Вона стала уроком для людства про те, що техногенні катастрофи можуть мати катастрофічні наслідки для довкілля та здоров'я населення. Після Чорнобильської катастрофи були прийняті нові міжнародні норми безпеки, які спрямовані на запобігання подібним катастрофам у майбутньому.

Для захисту від радіації було споруджено бетонний саркофаг над зруйнованим реактором, який у 2017 році було доповнено новою безпечною оболонкою. Навколо АЕС було створено зону відчуження радіусом 30 км, де було евакуйовано населення і заборонено господарську діяльність.

Отже, Чорнобильська катастрофа – це трагедія, яка назавжди залишиться в історії людства. Вона є нагадуванням про те, що ми повинні бути відповідальними за використання ядерної енергії та вживати всіх заходів для запобігання подібним катастрофам у майбутньому.

Список використаної літератури

1. «Чорнобильська катастрофа». – під ред. акад. НАНУ В. Г. Бар'яхтара. – К.: Наукова думка, 1995. – С. 19-20
2. Израэль Ю. А., Вакуловский С. М., Ветров В. А. и др. Чернобыль: радиоактивное загрязнение природных сред. – Л. : Гидрометеиздат, 1990. – 296 с
3. Бебешко В. Г. та ін. Радіо-біофізичні та медико-гігієнічні наслідки Чорнобильської катастрофи: шляхи пізнання та подолання: практ. посіб. сімейн. лікаря / за ред. В. Г. Бебешка та ін. ; Нац. акад. мед. наук України, Держ. установа «Нац. наук. центр радіац. медицини НАМН України». – Ужгород : Патент, 2017. – 503 с